

Robert C. Castel: Hogyan gyorsítja fel a fegyvernyugvás kilátása a harctéri összeomlást?

2025 december 14. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

Egy, az 1918-as németországihoz hasonló folyamat várható Ukrajnában.

Intuitíve azt gondolnánk, hogy a háború közelg? befejezése megacélozza a harcosok lelkét és megszilárdítja ?ket az elkötelezettségükben. Nos, ha intuitíve ezt gondolnánk, akkor igen rosszul gondolnánk. Két világégés és egy sor elhúzódó modern háború tapasztalata azt mutatja, hogy a közelg? béke reménye az esetek jelent?s részében elképeszt?en destruktív hatással van a hadseregek moráljára. Ebb?l kifolyólag a háborúk finálója az, ami a legjelent?sebb kihívást jelenti a katonai fels?vezetés számára.

Mivel egyre inkább növekszik a valószín?sége annak, hogy az orosz–ukrán háború a végs? szakaszába lép, id?szer? feltenni a kérdést: miként hat egy esetleges fegyvernyugvás közelsége a két hadsereg moráljára, és hogy csökkenti-e vagy éppen növeli az összeomlás lehet?ségét?

Miel?tt azonban arról beszélnénk, hogy milyen körülmények között okozhatja a béke reménye a hadseregek összeomlását, talán érdemes néhány szót szólni arról, hogy mi az, ami a háborúban összetartja ?ket.

A kulcsszó a

kohézió.

A katonai szociológia a kohézió kétféle formáját ismeri. Az egyik a horizontális kohézió, amit egy szebb magyar szóval bajtársiasságnak nevezhetünk. A másik pedig a vertikális kohézió, ami a katonai vezetés legitimitásáról és a belé vetett bizalomról szól.

A kutatás azt mutatja, hogy ha a fegyvernyugvás reménye egy gy?ztesen el?rehaladó hadsereget ér, akkor ez nem kezdi ki a kohézió két fent említett formáját. A bajtársiasság megmarad, s?t feler?södik, mivel a harcosok még jobban vigyáznak egymásra a célegyenesben. A függ?leges kohézió is fennmarad, feltéve, hogy a katonai vezet?k nem akarnak aránytalanul nagy kockázatokat vállalni az utolsó száz méteren. A lényeges változás, amit a gy?ztes hadseregek katonáinál látunk, az a csökken? hajlandóság a kockázatvállalásra.

Hogy miért?

Azért, mert senki sem akar egy háború utolsó áldozata lenni. Még azokban az esetekben is, amikor az egyetlen út a háború lezárására a teljes gy?zelem, és nem a t?zszünet, a kockázatvállalás szintje csökken, és a katonák egyre inkább a technológia és a t?zer? mögé búvva igyekeznek el?rehaladni.
Ha a közelg? t?zszünet reménye egy olyan hadseregre zuhan rá, aminek semmi esélye gy?zelemmel lezárni a háborút, esetleg a vereségek sorozata után eleve komoly kohéziós problémákkal küzd, a béke reménye hihetetlenül destruktívvá válik.

Amikor a harcosok felismerik, hogy a háború lezárása, illetve a lezárásának milyensége független a saját harctéri teljesítményükt?l, akkor ez jelent?s mértékben aláássa a vertikális kohéziót. Mert hát milyen legitimitása van egy olyan parancsnak, ami a célegyenesben veszélyezteti a katonák életét, amikor a kockázat, illetve áldozatvállalásnak már egyértelm?en semmi hatása nincs a háború kimenetelére?

A remény destruktivitása két fokozatban érvényesül.

Az els? fokozatban azt látjuk, hogy a horizontális kohézió a vertikális kohézió ellen fordul. A harcos úgy vigyáz a bajtársára, hogy elszabotálja a veszélyesnek ítélt parancsot, megtagadja azt vagy extrém esetben er?szakkal lép fel a parancsot elrendel? ellen. Mindez nem gyávaság, hanem a túlélés racionális kalkulusa. Ameddig a háború dübörög, a kompetens parancsnok a katona legjobb életbiztosítása. A béke reményének a betörésével ugyanez az aktivista parancsnok halálos veszélyforrássá válik a katonák számára.

A második fokozatban a közelg? béke reménye már a horizontális kohéziót is kikezdi, és mindenki saját magát próbálja menteni, elkerülve azt a nem igazán irigylésre méltó megtiszteltetést, hogy ? legyen a háború utolsó áldozata. Ez a folyamat általában dezertálásokkal kezd?dik, és ha ezeknek a száma elér egy bizonyos kritikus tömeget, akkor már az alakulat szétesésér?l kell beszélnünk.

Mindezek ismeretében mire számíthatunk az orosz–ukrán háború finálójában? Hogyan hathat, illetve hogyan hat már most a háború közeli lezárásának reménye a két hadvisel? félre?

Az els? és legjelent?sebb különbség a két szemben álló hadsereg helyzetéb?l fakad.

1945 tavaszán se a nyugati, se a szovjet seregeket nem fenyegette összeomlással a háború közelg? lezárásának a reménye. A kockázatvállalás szintje az egyén szintjén talán megcsappant, gyalogsági rohamok helyett inkább a tüzérség és a légier? került el?térbe, de a gy?ztes seregek lendülete nem tört meg. Valószín?leg ezt a dinamikát fogjuk látni az orosz–ukrán háború fináléjában is, az orosz oldalon.

Az orosz hadsereg már igen hosszú ideje a sikerek sorozatát tudhatja magáénak, még akkor is, ha ezek a sikerek egyesek szemében nem ár-érték arányosak. A tény, hogy szerz?déses katonákról van szó, még inkább valószín?síti ezt a kimenetelt. A kockázatvállalás szintje csökkenni fog, ugyanakkor ennyi szenvedés után senki sem fog dezertálni, és ezzel lemondani a „félelem bérér?l”.

Az ukrán oldalon több forgatókönyvet látunk m?ködésben, amelyek a következ? történelmi esettanulmányokon alapulnak.

Az 1917-es francia forgatókönyv.

Ukrajna leállítja a hadászati, illetve m?veleti szint? offenzívákat, és stratégiai védelemre rendezkedik be. Mindeközben az ukrán katonai fels?vezetés egy nyugat/NATO/Hajlandók Koalíciója-féle intervenció reményével próbálja lelassítani a hadsereg széthullását.

Az 1918-as német forgatókönyv.

Ukrajna részvétele a t?zszüneti tárgyalásokon, a Trump-féle 28 pont stb. annak a beismerése, hogy Ukrajna ezt a háborút elveszítette. A tény, hogy a t?zszünet csupán részleges sikert biztosít Oroszország számára, meglehet?sen aláássa az ukrán önpropagandát, miszerint a tét a nemzet és a haza megmaradása. Az a t?zszüneti szerz?dés, ami az ukrán politikai vezetésnek egzisztenciális fenyegetést jelenthet, a frontharcos számára a túlélés kulcsa. Ha az ukrán katonai vezetés még egy utolsó diplomáciasámfázó látványoffenzívát tervez, akkor az egy a 1918-as novemberi kielihez hasonló lázadáshoz vezethet.

Az 1951-es koreai forgatókönyv.

Ez év júliusában t?zszüneti tárgyalások kezd?dtek a harcoló felek között, de a háború igen jelent?s intenzitással folytatódott még két éven át. A stratégiai védelemre berendezked? ENSZ-, és ezen belül az amerikai csapatoknak igen súlyos kohéziós problémákkal kellett szembenézniük. Az egyre er?söd? defetista hangulatot végül a frissen kinevezett Matthew Ridgway tábornoknak sikerült megfékeznie és a visszájára fordítania személyes példamutatásával és egy új parancsnoki szellem bevezetésével.

Amit az ukrán oldalon látunk, az mindhárom forgatókönyv jelenléte, jelent?s átfedésekkel.

Az 1917-es francia forgatókönyv jelent?s morális támogatást adott a háború kezdetét?l fogva az ukrán hadseregnek, fenntartva a reményt, hogy ha még egy kis ideig kitartanak, akkor megérkezik a nyugati felment? sereg. Azonban a t?zszüneti tárgyalások intenzívvé válásával egy ilyen közvetlen nyugati intervenció reális esélye még az eddiginél is alacsonyabbá válik. Az egyik remény kioltja a másikat.

Egy 1951-es forgatókönyvnek a realitását az ukrán fels?vezetésben végrehajtott ?rségváltások szolgáltatták. Sajnálatos módon, az egymást követ? kinevezettek közül látszólag egyik sem tartozik Matthew Ridgway tábornok súlycsoportjába. Ebb?l kifolyólag nem valószín?, hogy a meglév? kohéziós problémák, továbbá a küszöbönálló t?zszünet ellenszelében sikerülni fog megállítani a széthullás felgyorsulását.

Mindez elvezet minket az 1918-as németországi forgatókönyvhöz, a katonai vereségek és a közelg? t?zszünet reménye által gerjesztett összeomláshoz. Az ukrán politikai és katonai vezetés számára a legjelent?sebb kihívás úgy menedzselni a háború lezárását, hogy közben elkerülik ezt a németországihoz hasonló katonai és politikai összeomlást. Ha az 1917-es francia forgatókönyv a múlt, akkor az 1918-as németországi forgatókönyv lehet a jöv? Ukrajna számára.

Végül, de nem utolsósorban fontos tenni még egy igen fontos megjegyzést.

A nyugati diplomatáktól gyakran halljuk, hogy Oroszország nem akarja valójában lezárni a háborút, hanem inkább el?nyt akar kovácsolni a t?zszüneti egyezményb?l.

Ezek a vádak megmosolyogtatóan naivak és gyermetegek. Teljesen nyilvánvaló, hogy Oroszország racionális érdekérvényesít? hatalomként a diplomáciát nem a hadviselés ellenpontjának tekinti, hanem a hadviselés folytatásának más eszközökkel.

Az oroszok szempontjából a t?zszüneti tárgyalásoknak két szerepe van.

Az els?, ahogy azt a fent említett ellenlábasai állítják: a tárgyalóasztalnál elérni azt, amit a harctéren mind ez idáig nem sikerült. A másik szerep ennél sokkal drámaibb: a tárgyalások és a közelg? fegyvernyugvás reményének fegyverként való alkalmazása az ukrán hadsereg kohéziója ellen.

Ha a remény destruktivitását kiaknázva sikerül egy, az 1918-as németországihoz hasonló összeomlási folyamatot beindítani Ukrajnában, akkor a végs? orosz nyereség sokkal nagyobb lehet, mint az a néhány rongyos oblaszty, amelyeknek a birtoklásáért már annyi vér folyt.

Robert C. Castel

A szerz? az Alapjogokért Központ biztonságpolitikai szakért?je, lapunk f?munkatársa

www.magyarnemzet.hu

Ajánló